

HERNIEUWD
HERDENKEN

DOOR
H. DE BRUIN

UITGEVERSMATSCHAPPIJ HOLLAND
AMSTERDAM
MCMXLI

HERNIEUWD HERDENKEN

Jan 1948
van Joz

*...dan gaande door de erepoort der ogen
zodra...*

*Aan
Dr K. Heeroma*

NOCTURNE

De tuin is duister, niemand tegenover
die, mij toegenegen, naar mij hoort.
De nachtwind fluistert door het dunne lover
tergend onverstaanbaar, woord na woord.

Men moest met iemand praten in het donker
nu het glas nog op de tafel glanst:
maar zelfs de schim is slechts het nageflonker
van mijn blik die langs de heesters danst.

Zo zal het blijven, tot mij mocht ontmoeten
een die, laat nog, acht geeft op het weer.
Hoe kostlijk moet het zijn, bij het begroeten
dan te veinzen dat ik niets ontbeer.

Want veinzen wordt de doodlijke begeerte
in een hart dat zo lang heeft verwacht.
Het weet zijn eigen duisternis niet meer te
onderscheiden van de aardse nacht.

TOT MIJZELF

Er was een tijd, hoe lang voorbij,
ik zag rondom de wereld aan:
een stad in zon, het land bij maan,
de waterglans, het vliegend tij —

Het was van God, het was voor mij:
mocht ik het niet geheel verstaan,
iets werd ervan bij 't verdergaan
mijn wereldbeeld in rang en rij.

Het uitzicht heeft vandaag een zin
ontwijkender dan lijnen in
het bouwveld, naar een vreemd bestek.

Een vormeloze dunne vlek
wordt op het wazige toneel
mijn omtrek en mijn werelddeel.

VAN DE HISTORIE

Aan d' overzij staan in een kamer bloemen
op hoge stelen, achter spiegelglas;
een kleine grijze vrouw die daar niet was,
aankomend uit de schemer weet zij, hoe men

in zulk een huis verbleef — waarvan ik las,
doch dat mij nu eerst lokt om van te roemen
terwijl ik zachtjes meeknik, als de bloemen,
met 't wijze kopje achter donker glas.

Maar dan, als ik daar woonde, zou ik lezen,
en schrijven af en toe aan een bureau
in 't vensterlicht; daar waren boekekast,

en schilderij, mijn geest, om te genezen
van 't angstig vragen: wordt de wereld zo?,
om er te luistren naar de Grijze Gast.

EEN AVOND IN JANUARI

Het is avond en de vensters zijn beslagen.
De buitenwereld schemert met wat gloed.
Herinnering waakt nauwelijks op. De dagen
zijn, ondereenvermengd, zuiver en zoet.

Alles is zo goed; een klein bezit aan boeken,
ze hebben hart en zinnen eens gemoeid —
één blik omvat ze nu, de ogen zoeken
even naar een kleur die 't helderst gloeit.

Rust. Maar de weifeling werd reeds geboren
of dit het uur is dat het diepst behaagt.
De stilte is nog suizende te horen,
maar ijl, als adem die geen stem meer draagt.

Rust. Maar pijnlijk wordt het hart beproefd,
nu het geen echo heeft, waar niemand roept.

IN EEN VACANTIE

Ik ben zo ledig, zorgeloos en stil.
Leed en verlangen zijn het hart ontgleden.
Wat hield ik nog dan nauwelijks de wil
mij langs de zomerlanen te vertreden.

Nu laat ik, argelozer, het geschil
maar slinken in wat oppervlakkigheden.
Soms denk ik, als het zonlicht puur en pril
het bos bespat: schoon weer, en ben tevreden.

Meer niet? Het wonder weifelt rond mijn hart
van zon en lommerweelde, lauwe nacht.

Heeft God mij waarlijk dit geluk gebracht
in overvloed? Heb ik mijn wens verkregen?

Vader — de ganse wereld brandt in smart,
en — deze dagen bersten van de zegen.

IN OCTOBER

Ik reed een dag het park in zonder weet.
Het werd al najaar en er rees geen wind.
De laan was overloofd; er stond een kind
achter de heesters in een kleurloos kleed,

en keek. — Alsof opeens de wereld gleed
keken wij beiden langs dat hellend grind:
hoe daar een jongen ging, matroos, met lint
wit op de kraag, kwiek aan de muts, en schreed...

neen, waarlijk schreed op zulke domme benen,
of hij, de boeg oplopende, zou menen:
pas op, nu gaan wij aanstonds over stag.

Toen viel het kind omver tussen de bomen;
ik wilde 't helpen om weer op te komen,
maar 't liep al verder, met een schaterlach.

BIJ EEN SCHILDER

Al deze dingen hier dicht om ons heen,
die 'k rakelings bereik en wilde mijen,
daar ze zo wankel lijken en niet lijn
dat iets ze roert: geen hand, geen blik, geen naam...

hij bracht ze in dit kleine huis tesaam
van heinde en verre tijden en kontrijen —
maar in het droomheelal der schilderijen
stelde hij ze vast, als werelden uiteen.

Zoals hij door het huis loopt en niet rept,
maar wandelt argeloos en reeds ontwend
aan een van deze dingen nog te roeren,

is er een lichte hoede: 't sentiment
dat tussen al de vormen die het scheidt
de ruimten wederbaart uit de kontoeren.

W. B. THOLEN (1860—1931)

's **N**amiddags zwerfende in drukke pret,
— schooljongens die liefst rond de haven dolen —
ontdekten wij hem soms, ietwat verscholen
gedoken op zijn lage taboeret.

Wij waagden stappen op getipte zolen,
als door een stilte tijdens het gebed.
Zachtbevend om de kleuren van 't palet
waren de vingers de droom bevolen...

Gestorven. — In de middagstille zalen,
oplichtend even in wat voorjaarszon,
neurt wat hij van mijn stadje heeft gedicht.

o Weemoed dezer scheemrende verhalen.

Het leven herbegint waar het begon:
binnen de klaarte van het Havenlicht.

MORGEN IN BETHLEHEM

Toen zij het Kindje had gelegd
zacht op hare knieën,
heeft zij gezegd:
Ach Jozef, zie en
nu Hij is gekomen
heeft geen 't vernomen.

En Jozef die de blijdschap zag
groot in hare ogen,
zei: nu de dag
al komt omhoog en
't schemert in de velden,
zal ik het melden.

Maar nauwelijks dat hij daaraan dacht
hoe dit zou gebeuren,
riep iemand zacht
omtrent de deure:
wij komen met Vreden
hier binnentreden.

De herders stonden bij de deur,
stil en met vereren;
zoet was de geur
aan hunne kleêr en
zij bogen de hoofden,
dat zij geloofden.

Toen zij het Kindje had gevlijd
diep in Zijne krebbe,
werd daar gezeid:
Aldus wij hebben
't horen àl verkonden,
en zo bevonden.

EMMAUSGANGER

Ik heb beslist: nu zij dit Vólk gemedend,
Hem en Zijn volgelingen moordt de Stad —
en keer weerom, en loop het oude pad
terug naar de zachte schemer van 't Verleden.

Diep binnen de Herinnering getreden,
zoek ik in dromen die ik lang vergat
 vertroosting voor die ene, afgesneden,
van Jezus' Overwinning in de Stad.

— Vreemdeling, die mij vraagt en onderricht,
is U de Nood van deze tijd wellicht
ontgaan? — (mijn God, zijn kalme woorden wekken
verwachting tot nieuw Leven uit de dood.)

Zie: Jézus' handen zegenen het brood —
en ik — móet aanstonds naar de Stàd vertrekken!

TRIPTICON

I

Het kan een keer gebeuren dat gij doet
de daagse zaken die een mens betamen:
tevredener dan uitzien en beramen
maakt nu de lust aan wat het oog behoedt:

Zo reisde eenmaal Mozes langs de voet
van Horebs berg. Hij keek; hij zag de bramen
bij bossen bloeien voor de hoge ramen
der godenwoning in de avondgloed.

Hij dacht dat zijn nieuwsgierigheid voortaan
door de ervaring was gesust en sliep;
hij voelde haar voor deze vlam ontwaken.

Want wie was Deze, die hem kon genaken
met vuur waarin de dingen niet vergaan?

Hij hoorde roepen toen hij nader liep.

II

Het is de hartstocht weer die mij verraadt:
ik word herinnerd aan mijn wedervaren
wanneer ik vroeger in mijn jonge jaren
eens uit mijn droom gelokt werd naar de daad.

Ik luister, maar nog altijd in beraad,
en heilig overtuigd van de gevaren
nu zich een God in vuur komt openbaren
dat als een oordeel door de wereld slaat.

Ik hoor, dat U mijn voorgeslacht beleet,
maar waarom maakt dit licht mij onbekwaam
om wat Gij doet en zijt te onderscheiden?

Zo ik het volk er op moet voorbereiden
dat zijn Verlosser komt — zeg mij Uw Naam:

— Ik zal daar zijn, en zijn gelijk Ik heet. —

III

Nu ben ik nog niet wijzer dan tevoren;
een onnieuwsgierig mens heeft geen verlet,
maar rustelozen leven altijd met
dat zingen van beloften in hun oren.

Zij meenden soms een vreugdezang te horen
die in de hemelen werd ingezet:
de reddeloos verdrukten door de wet
zijn niet in alle eeuwigheid verloren.

De ongeduldige moet zich bedekken,
en niets vernemen dan die wondre stem,
zijn reisgeleide tot de vege grens.

Die blind en zorgloos in de toekomst trekken
geraken zonder erg in Bethlehem —

En zie, God, hun Verlichter, is een Mens.

— *Honger alleen weet wat brood is* —
Teixeira de Pascoaes

Toen zij het brood inbracht en nederzette
het witte bord, daarop dat glanzend brood,
aanzag zij dit tesaam als een kleinood,
en zwijgend liet zij 't rondom wenden met de
hand die het beroerde en niet omsloot,
omdat haar oog betoverd werd en lette
op bord en brood en hoe dit in de nette
kamer de glans bezat die zij genoot:

Maar, zeide Hij, Ik ben het Brood ten Leven;
die mijn verschijning aanziet en mij wendt,
daar ik de glans weerspiegel van zijn gading,
verwondert zich wellicht en glimlacht even,
en heeft geen lust. Want slechts wie hongert, kent
het Brood, en neemt en deelt het tot verzading.

HET VERVREEMDEN

In gedachtenis aan Willem de Mérode

De witte kamer waar het zonlicht spint
in de namiddag, dat is heel niet vreemd;
doch alles staat zo helder in de beemd
of zich de dag bedenkt en nieuw begint.

Hij heeft toch niets vergeten naar hij meent,
die ganse tijd alleen met licht en wind;
maar iets maakt hem zo teder als een kind,
dat hij, gebogen voor de tafel, weent.

Het lijkt of alles anders is geworden,
hij en de dingen, van verscheiden orde,
elk met zijn eigen wonderbaar verschiet.

Zo komen zij nooit weder tot elkander,
want hij wordt nu al dromende een ander,
en wie hij was herinnert hij zich niet.

VOORTEKEN

Een vaag besef is den onvoorbereide
soms raadselachtig, maar het schokt hem diep.
Was er geen voorgevoel? niemand die riep?
niets in de verste verte dat hem beidde?

Hij nam de tram, bedenkend: als hij liep
deden de wandelaars hem uitgeleide.
Hij keek de trein uit: bomen, huizen, weide...
weiden zag hij wentelen tot hij sliep.

Toen hij de ogen opsloeg, scheen de zon
de daken over langs een wetering
tot aan de wilgen somber in hun wrok:

een man neeg naar de vrouw die naast hem ging,
maar zij ontweek, alsof zij zich bezon
dat wat reeds dreigde zich opeens voltrok.

VAN IEMANDS LEVEN EN STERVEN

I

Mijn wetenschap van hem is bijna niets.
Ik zag hem wel eens 's morgens uit de tram,
van handgreep wisselend voor bel en rem,
voorzichtig oversteken op de fiets.

Al ken ik dan zijn stiel niet noch zijn stem,
maar slechts zijn lijfsstand op de hoge fiets,
hij liet mij denken: haastende tot iets
dat hem weerhoudt, en toch verlokt het hem.

Hij raakte wellicht in de sterke trek
van arbeids lust, maar altijd half uit nijd
en door een half vermoeden begeleid:

ik overwin met waken en beleid
mijn ware doodsvijand: tekort aan tijd:
het leven is niet langer dan zijn rek.

II

En weet ge hoe hij stierf? Temidden van
zijn dode huisgerief; het grote bed
naar 't venster, tussen haardvuur en buffet;
en starend op een witte waterkan;

en, d'ogen glinsterende, nu en dan
uitziende tot een klein verdoft portret:
het was alweer, verwaarloosd, neergezet
bij allerlei op 't orgel, zonder plan.

Het zwak verlangen reikte nog naar orde,
maar verder dan het uitzicht van te worden
de oude vreugdeloze zekerheid.

Toen men hem vond, die ogen als in dromen
als zij ons goed, tot stervens toe, bekomen —
waar was de Glimlach die hem had verleid?

CRISISMENS

Naar alle kanten liggen wegen open
en begaanbaar over een nieuwe aarde;
maar hoe vreemd is dit moeizame, bedaarde
aldoor in licht en bloesem verder lopen.

Want hij kan nu de lente niet meer vieren
als vroeger, toen hij in de middagkoelte
dezer tuinen opleefde in 't gevoel te
wandelen met bloemen en jonge dieren.

Hij wilde liever zich met dichte ogen
verbeelden te gaan door de blinde regen
van herfstige dagen, langs polderwegen...
ach, liever dan dit bloeien te gedogen.

IN GESPREK

De woorden als zij worden uitgesproken
zijn delen van een toebedacht geheel;
bij 't overdragen raakt een schijnbaar deel
niet op de plaats waaruit het werd gestoken.

Te weinig dwaalde hier, en daar te veel,
het sluit niet zo gelijk het werd gebroken;
wat was het, als wij moe de ogen loken,
dat deerlijk uit het hart rees naar de keel?

Het was de overdaad der ogenblikken
waarop wij zwegen onder het gevoel:
opeens, terwijl wij haastig overschikken,
liggen de delen zuiver, en het past.

Helaas: wat jij bedenkt en ik bedoel,
het allerdiepste — zit nog in ons vast?

DE BESLUITLOZE

Hij overdacht: Aangrijpend blijft het grote
zolang het niet tot oorzaak wordt herleid.
Verklaart het raadsel niet een simpel feit,
en menig mensenlot een anekdote?

Want elke heilge heeft zijn zwakke stee,
waarvan hij was onstuimig of baloord.
Een kleine ruzie en een massamoord
liggen in een donkre weemoed ree.

En spijt die in het daglicht niet verwordt,
maar heel de dag beweegt met kleine nukken,
zij morrelt mogelijk aan de murwe stukken
van de lawine... die ons overstort.

Inbeelding die een ijdel hart meedroeg
een leven lang en niet versmijten kon,
waar was het dat zij dreigend herbegon
zich te verheffen en gestalte vroeg? —

Hij dacht. En vond een uitkomst evenmin,
maar raakte bijster in het eigen hart.
— Want wie de ganse kluwen heeft ontward,
die weifelt tussen einde en begin. —

VERTAALD

DOODSERVARING

Wij weten niets van sterven, want het laat
ons zonder medeweten. Dus waarom
ons met bewondering en liefde of haat
te keren naar de dood, die door een mom

zo wonderwel gelijkt op een die klaagt.
Wij spelen in de wereld maskerade.
Zorg te behagen en verbloem het kwade,
denkt ook de dood, ofschoon hij niet behaagt.

Maar toen gij heengingt, brak in dit gebeuren
een flits van werkelijkheid door de couliss'
waar gij ontkwaamt: het groenst van groene kleuren,
het zuiverst zonlicht, ware wildernis.

Wij spelen door. Wat moeizaam werd verworven
wordt, al gebarend in verheven waan,
steeds weer herhaald. Maar uw aan ons ontstorven
en uit ons stuk opeens ontruikt bestaan

kan ons als bij verrassing overkomen,
zo werkelijk en zo zeer vervuld van weten,
dat wij, een wijle daarin opgenomen,
het leven spelen en 't applaus vergeten.

(naar Rilke)

DE DOOD DER GELIEFDE

Wat wist hij van de Dood dan 't algemene,
dat hij ons neemt en slingert in de stilt'.
Toen echter zij, niet weggerukt inenen
maar zacht van voor zijn ogen weggetild,

tussen de schaduwen verdween der verte,
en toen hij voelde hoe daar altijd was
haar meisjesglimlach, als het maangesternte,
en hoe dit eender hem genas:

toen kende hij de doden zo nabij
als ware hij door haar elks naastbestaande
bloedverwant; — en geloofde niet meer aan de

Dood gelijk de anderen; gener zij
wist hij dat welgelegen wonderzoete
Land, dat hij effende voor hare voeten.

(naar Rilke)

LAATSTE AVOND

Die avond, dreunend achter het donker bos,
trokken de regimenten op ten strijde.
Toen liet hij, weifelend, de toetsen los,
doch speelde weer, haar aanziende terzijde,

en lachte dan, als naar een spiegelbeeld:
dat naar hém kijkt met overmoedige ogen,
maar wetend dat zijn glimlach is gelogen,
en zeer verleidelijk terwijl hij speelt...

Maar plotsling was dit beeld als weggeweken;
zij stond krampachtig en bijna bezweken
van hartspijn in de lichte nis bij 't raam.

Hij speelde zachter. Koelte kwam gestreken.
En onuitspreeklijk vreemd keek hem die bleke
doodskop op de kolbak uit de spiegel aan.

(naar Rilke)

HET AVONDMAAL

Zij zijn tesaam, verwonderd en verslagen,
met Hem, die als een Wijze zich vermomt.
die, wijkende, de Zijnen als een vage
en vreemde waan voorbij de ogen komt.
De eenzaamheid bevangt hem als voorheen,
die hem inleidde tot zijn diepe daden;
hij zal weer wandlen langs d' olijfhofpaden,
en die hem minden laten hem alleen.

Ontboden zich voor 't laatst ten dis te scharen,
(als bij een schot de vogels uit de blâren)
komen hun handen uit de broden varen
zodra hij spreekt; zij vluchten hem nabij;
zij vlerken angstig door de tafelronde,
en zoeken alzijds naar ontkomst. Maar hij
is overal gelijk een schemerstonde.

(naar Rilke)

VERWACHTING

Reeds stijgt het sap omhoog uit d' algemeenheid.
die donker in de wortels wordt gestuwd,
terug naar 't licht, en voedt de zuivre eenheid,
die ingewindseld nog de winden schuwt.

Het innigste in de natuur ontvouwt zich,
't „Verheugt U” werd nog niet geopenbaard;
en jeugd in gans een jaar verzameld stouwt zich,
nog onherkenbaar, in de stugge gaard.

De oude boom, die roem afdwingt en achting,
vult zich met toekomst, rondom grijs en koel;
maar jonge heesters huivren van verwachting
onder een vaag en donzen voorgevoel.

(naar Rilke)

DE GENEZENDE

Als een zingen galmend door de gangen,
dat nu nadert en zich dan ontsteelt,
vlinderlicht, en bijna soms te vangen,
dan weer ver en overal verdeeld,

speelt met de genezende het leven;
wjl zij teder nog en fris ontwaakt,
onbeholpen, om zich gans te geven,
een ontwende handbeweging maakt.

En zij voelt zich als verleidster blozen
als de hardgeworden hand, waarin
koorts nog huivert vol van tegenzin,
uit de verte naakt om haar te kozen
als een bloesem langs haar spitse kin.

(naar Rilke)

AQUATINTA

Terwijl ik aanvang met op schrift te stellen
 hetgeen mij heugde bij mijn wederkomst
 ter stede waar ik kind en jonkman was,
 weerhoudt mij eensdeels de bekentnis, dat
 een al te lief herdenken van 't verleden
 bewijs kon wezen van een deerlijk zwak:
 om ongemoeid te blijven in een tijd
 die alles eerder vergt dan te begeren
 wat zich op eend're wijze nooit herhaalt.

Herdenkende dat niets zo wederkeert
 zo 't was toen ik niet zijn kon wat ik werd,
 of, om het raadsel anders te omsing'len,
 doch zonder dat het zijn geheim verliest:
 dat geen moment gelijk is aan het voor'ge,
 elk ogenblik is nieuwe werk'lijkheid,
 ervaarbaar wijl zij zich op slag verandert,
 en weder wiss'lend als belevenis —
 komt er een nevel om mijn lustig' ogen,
 maar die mijn geest verdicht tot vastigheid:

Ik zie de stad weer in het voorjaarslicht,
 het water ribbelt door de havenmond,
 de zee is, om het goed te zeggen: blak,
 van kleur en glans gelijk de leien daken,
 de rode nokken rimp'lend als het water.

Ik zoek al weer niet naarstig naar de reden
waarom drie botters aan de kade bleven;
zij liggen juist zo prachtig uit elkander
alsof zij louter dienden ter versiering,
en daaraan had mijn lust altijd genoeg.
En bovendien, zo blijft er open ruimte
om zonder hinder over de beschoeiing
en langs het randje van de muur te lopen,
om in een halve meter zicht in 't water
uit te kijken naar een griez'lig zeedier.

Doch wandel nu een eindweegs met mij verder;
ik zwierf ook vroeger hier nooit heel alleen,
en dikwijls met een vrind, die onlangs stierf.
Ik zal u wijzen waar ik hem ontmoette,
niet voor het eerst, maar wel in een domein
waarin wij nooit nadien weer samenkwamen.
Hij leeft nu gans getroost in zulk een staat
als waarvan gene de voorspiegling was:
hij stond blootshoofds en blozend in de zon,
zo blank en zuiver als de witte zee,
gewaarmerkt met het doopwater des lichts.
Hoe kon die plek zo veilig voor hem worden,
terwijl ik deze plaats als kind vermeed:
want altijd voer van hier de kleine nachtboot
met een kreet om hulp die zwarte zee op.

Ik was dan 's avonds meestal aan de seekant,
en later niet meer kleintjes naast mijn vader
nog door twee starren en een lamp behoed,

maar in een vaste ploeg van kameraden
die redetwisten als er storm op til was,
bij held're maan bedeesd de liefde prijzend.
En op een keer leed ik de liefde-zelf:
het ging om afscheid of bestendinging;
de hoge witte boot dreef juist voorbij
vol lichtgetover, als een sprookjesslot,
doch tevens als besluit van onze droom. —
Een droom gelijk was ook die blauwe voornacht
terwijl wij uit het donkere gewelf
de kom bevoeren van de binnenhaven,
tot verbazing van het rode maanhoofd
dat leunde op het randje van de kim.

Nu laat ons al wat nacht'lijk is vergeten,
de sterren uitgezonderd en het licht
dat op de dijk, de schepen en de pieren
betrouwbaar lonkt, en flonkert langs de ree.
Zo'n avond richt gedachten naar 't vooruitzicht:
de morgen, rijzend in een lome wind,
die wakkert met het stijgen van de zon.
Het blinkend torenhuis staat op de dam,
en koestert zich met rillend welbehagen
wanneer de spiegel kantelt van de zee. —
Hier buitendijks bevinden zich de weidjes,
de kreken en de kuilen waar zij zaten
gevierden, vijven, in de zomerkoelte;
waar een het vers voordroeg van Multatuli
„daar is iets schoons te zien op Golgotha”,
een hagepreek van ongewone stichting.

Wij keerden vaker naar diezelfde grond,
alwaar de zee steeds gulzig is en gul.

Daar ligt de dodenakker, als een heuvel,
gebied dat in herinn'ring voor mij schuil gaat.
want anders dan verflauwd door dicht geboomte
bezag ik deze tuin nog bijna nooit.
Bekenden die hier rusten te gedenken
door op het deksel van hun graf te staren,
het zou mij eens voor goed van hen vervreemden.
Zij zijn mij nader aan de vele plaatsen
die mij hun stem hergeven, de gestalte
zoals die lachend aankwam, of ontweek...
Als vroeger talmen langs dit pad de voeten,
de weg heeft er een zwenking naar de bres,
dat laatste uitzicht op de zee, de huizen
die eeuwen onder zon en wind verweerden.
De klokken spelen en de kabbelgolven;
wit en wankel als een duive Noachs
de lentewolk zweeft tussen dak en water,
ontdekt de schemering van nieuwe aarde.

De blik neemt afscheid van de blanke plassen,
waarin het spiegelbeeld reeds wordt gezuiverd
tot het eenvoudig legendarisch teken
dat eenmaal andre ogen zal verbazen
wanneer het in hun droom begint te glanzen.
Wij zien het licht nog aan de oppervlakte
in kleuren wisselend, en vreemde vorming
aan iets dat drift heeft maar nog geen gestalte.

God maakte scheiding tussen land en water,
en in die orde won de mens zijn akker
door hem te schiften uit het duister ondiep
en te bevestigen met een omtuining. —
Dit nieuwe rijk is zichtbaar van de wallen:
men valt er binnen met een ranke punter
die door de poort schiet van de vestingtoren
en scheerlings koers houdt langs de hoge rietbaan.

Ik zag de grote uittocht 's morgens zelden:
de dobberende vloot die zeewaarts zwermde,
de kleine koppels schuiten in de polder,
zij hadden meestal reeds een reis beëindigd
als wij begonnen uit het raam te turen
naar 't volle daglicht boven nok en bomen. —

Doch soms in de vacantie nam een bouwer
zo'n stadse jongen mee voorin zijn vaartuig:
hij mocht er zitten tussen het gereedschap
bij ketel en komfoor, op 't zachte baaltje,
en werd bedeesd van 't varen door de stilte
langs al die huisjes die nu anders leken
dan onder 't spelen op de gracht na schooltijd. —

Hoe nuchter was 't gevoel eerst in de koelte,
het land nog dommelend zolang het water
niet had gebabbeld met de wallekanten;
maar dan rees overal opeens geritsel
en hier, dan daar, blonk witvis in de lissen.
De jongen neuriede bij tussenpozen
wanneer het ver onwerelds praten luwde
van landvolk aan de steigers, in de schuren,
vanwaar het heenliep door de lange greppels
om her en der de ruige plaats te zoeken
voor 't naarstig werk van schoffel, zicht of spade.
Hij merkte zo de zoetheid der geruchten,
het kreunen van de riemslag door de sloten,
het windgelispel, het geruis van vlerken
dat uit de rietkraag vlood over de akkers.

Er viel te vissen met een eindje hengel
vanaf de zitplaats op een hoge graspol
vlak bij het baaitje met wat kroos en bloemen
waarin een helder wak lei zonder rimpel:
er was in alles samen en bijzonder
zo'n wonderbaar verlangen naar ontdekking,

of niets zich nog tot aanzijn wist verkozen
dan gaande door de erepoort der ogen
zodra zij boven 't lage landschap oprees. —
Dan keek de jongen aarzlend om zich henen,
want iets, bedacht hij, was hem toch ontvallen:
de plaats bij 't venster in de achterkamer
terwijl het zonlicht in de wingerd wriemelt
en 't uitzicht haast gelijkt op Zondagmorgen,
maar met de ruchtbaarheden van een werkdag. —
En dan, o wonder, viel dit alles samen,
alsof hij ginder heenzag en van ginder
gelijktijd weerom naar deze streken:
vandaar nu uit als thuis dezelfde vreugde,
de zelfbegroeting in een rijk van vrijheid. —

Geringer dan dit rijk was het verlangen,
dat voor de einders neeg naar 't onbekende,
doch zonder van dit vreemde te begeren
aleer het d' ogen zagen met vertrouwen.
Ligt buiten deze ring van kalme dorpen,
wier omtrek zich nog eens zo ver bestendigt,
ligt daar, bedacht de jongen, nu de wereld?,
en 't was of iemand duidelijk tot hem zeide:
het uiterst van de wal is altijd water. —

Nu schouw ik dan de stad van andre zijde:
bedolven onder groen, de tuinen lichter,
en zon op 't wester zijvlak van de molen
in 't allervoorste bastion der vesting: —
Bij zulk een aanblik werd de jongen stiller,

schoon anders dan des morgens toen hij uitvoer,
 want hier begon de thuiskeer naar 't bekende.
 Hoe leek nu alles echter zo vergankelijk,
 en slechts een spiegeling van het verleden,
 bedrieglijk als de weerschijn in een vijver;
 doch water wisselt dikwijls onze dromen,
 het scheemrend rijk dat onder was stijgt boven,
 en daar verschijnt opnieuw wat scheen verloren:
 De weg naar school, het plein, de bruggebogen,
 de vijsprong van 't verschiet der oude grachten;
 de ringmuur om de kerk bij schemeravond,
 met sterren in de waaibreuk van het lommer;
 de stilte van een bogaard in de zomer
 terwijl de donder buitelt langs de zeekim —;
 er tussen lokten allerhand vermaken
 en die in kleur verschilden en gebaren
 al naar de kans en gave der seizoenen —;
 er viel zowaar een vage schijn van winter
 gekarteld op de glans van het ontwaken;
 maar water als het welt in de gewelven
 verbreekt de droom en wist hem uit zijn spiegel:

daar is de stad, de mens die haar doorwandelt,
 hetgeen de liefde ontdekt, heeft God bemanteld.

INHOUD

	Blz.
Nocturne	7
Tot mijzelf	8
Van de Historie	9
Een Avond in Januari	10
In een Vacantie	11
In October	12
Bij een schilder	13
W. B. Tholen	14
Morgen in Bethlehem	15
Emmausganger	17
Tripticon	18
„Honger alleen weet”	21
Het Vervreemden	22
Voorteken	23
Van iemands Leven en Sterven	24
Crisismens	26
In Gesprek	27
De Besluitloze	28
<i>Vertaald:</i>	
Doodservaring	31
De Dood der Geliefde	32
Laatste Avond	33
Het Avondmaal	34
Verwachting	35
De Genezende	36
<i>Aquatinta</i>	39

6.50

gray

